

V Bruseli 3. októbra 2025
(OR. en)

13392/25

SOC 633
ANTIDISCRIM 89
FREMP 256

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Presadzovanie práv osôb so zdravotným postihnutím v EÚ: výzvy, pokrok a budúce smerovanie – <i>výmena názorov</i>

Delegáciám v prílohe zasielame orientačnú poznámku predsedníctva na uvedenú tému na účely výmeny názorov na zasadnutí Rady (EPSCO) 17. októbra 2025.

Presadzovanie práv osôb so zdravotným postihnutím v EÚ: výzvy, pokrok a budúce smerovanie

Úvod

Európska únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, rovnosti a dodržiavania základných práv. V čase, keď sú tieto hodnoty v mnohých častiach sveta čoraz viac spochybňované a napádané, zostáva Európska únia neochvejným zástancom inklúzie, rovnosti a ochrany ľudských práv.

Podpora nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých – vrátane osôb so zdravotným postihnutím – je nielen neoddeliteľnou súčasťou zachovania našich základných hodnôt, ale je nevyhnutná aj na podporu inkluzívneho rastu a posilnenie dlhodobej konkurencieschopnosti a odolnosti nášho hospodárstva. Inkluzívna spoločnosť je prínosom pre všetkých a prispieva k inovatívnejšej, súdržnejšej a produktívnejšej Únii. Preto je plné využitie potenciálu osôb so zdravotným postihnutím nielen morálnou zodpovednosťou, ale aj sociálnou a hospodárskou nevyhnutnosťou.

Vzhľadom na tieto skutočnosti je naďalej nevyhnutné presadzovať práva osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach politiky a zabezpečiť účinné vykonávanie záväzkov EÚ, ako sa uvádza nižšie.

Kontext

Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 poskytuje komplexný politický rámec na presadzovanie práv osôb so zdravotným postihnutím. Táto stratégia, ktorá bola prijatá v roku 2021, podporuje úplné vykonávanie **Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD)**, ktorého zmluvnými stranami sú EÚ a všetky členské štáty. Odrážajú sa v nej zásady stanovené v **Európskom pilieri sociálnych práv**, najmä zásada 3 (rovnosť príležitostí) a zásada 17 (začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím).

V rámci tejto stratégie sa začalo na úrovni EÚ niekoľko hlavných iniciatív vrátane:

- **smernice o európskom preukaze osoby so zdravotným postihnutím**, ktorej cieľom je podporovať voľný pohyb osôb so zdravotným postihnutím tým, že poskytne rovnaký prístup k osobitným podmienkam a preferenčnému zaobchádzaniu poskytovanému osobám so zdravotným postihnutím v celej EÚ,
- **platformy pre oblasť zdravotného postihnutia**, ktorá poskytuje fórum pre spoluprácu a výmenu najlepších postupov medzi členskými štátmi, občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ v oblasti zdravotného postihnutia,
- centra zdrojov **AccessibleEU** uľahčujúceho výmenu informácií a príkladov osvedčených postupov týkajúcich sa prístupnosti medzi odvetviami, a
- **Usmernení k nezávislému životu a začleneniu osôb so zdravotným postihnutím do komunity v kontexte financovania z prostriedkov EÚ** vrátane odporúčaní na zlepšenie podpory v komunitách a deinštitucionalizácie.

Výzvy

Hoci toto úsilie predstavuje značný pokrok, stále pretrvávajú kľúčové prekážky. Osoby so zdravotným postihnutím v celej Európskej únii sa naďalej stretávajú so štrukturálnymi a rozsiahlymi prekážkami a diskrimináciou v rôznych oblastiach života vrátane vzdelávania, zamestnania, prístupu k službám a nezávislého života. V posledných piatich rokoch sa vo viacerých členských štátoch (Eurobarometer¹) zvýšil výskyt prípadov diskriminácie nahlásených samotnými dotknutými osobami. Zároveň sa za posledné desaťročie výrazne neznížil počet osôb so zdravotným postihnutím žijúcich v inštitucionálnom prostredí a v niektorých prípadoch sa dokonca zvýšil (Eurofound²), čo svedčí o pretrvávajúcich prekážkach v realizácii inkluzívnych a prístupných komunitných podporných systémov. V prípade niektorých osôb so zdravotným postihnutím, ktoré majú často obmedzenú právnu spôsobilosť alebo sú právnej spôsobilosti pozbavené, pretrvávajú právne prekážky. Napriek tomu, že sa určitý pokrok dosiahol, zostáva zabezpečenie účinného prístupu k informáciám, produktom a službám výzvou. Obmedzenia právnej spôsobilosti, ako aj obmedzená dostupnosť sú prekážkami účasti osôb so zdravotným postihnutím na demokratickom procese.

Osoby so zdravotným postihnutím sú okrem toho stále výrazne nedostatočne zastúpené na trhu práce: rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím a osôb bez zdravotného postihnutia dosiahol 24 percentuálnych bodov v roku 2024, keď bolo zamestnaných približne 51 % osôb so zdravotným postihnutím vo veku 20 – 64 rokov v porovnaní so 75 % osôb bez zdravotného postihnutia (sociálny prehľad). Osoby so zdravotným postihnutím tiež naďalej čelia podstatne vyššiemu riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia v porovnaní s osobami bez zdravotného postihnutia (Eurostat, EU-SILC).

¹ Osobitný Eurobarometer 535, apríl – máj 2023, Diskriminácia v Európskej únii, [Diskriminácia v Európskej únii – december 2023 – prieskum Eurobarometra](#).

² Eurofound (2024), Paths towards independent living and social inclusion in Europe (Cesty k nezávislému životu a sociálnemu začleneniu v Európe), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.

Popri pretrvávajúcich výzvach v praxi naďalej existujú nedostatky aj v antidiskriminačných právnych predpisoch EÚ, a to aj pokiaľ ide o diskrimináciu na základe zdravotného postihnutia. Prebiehajúce rokovania o návrhu **horizontálnej smernice o rovnakom zaobchádzaní**, ktorý bol predložený v roku 2008, naďalej brzdí skutočnosť, že je ťažké splniť požiadavku jednomyselnosti.

Cieľ výmeny názorov

Tieto výzvy zdôrazňujú potrebu posilneného vykonávania politik a reforiem na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni, ako aj potrebu nepretržitého dialógu na politickej úrovni. Obzvlášť dôležité je to v súčasnosti, keďže v roku 2025 je vykonávanie stratégie vo svojej polovici. Teraz je tá správna chvíľa na posúdenie pokroku a urýchlenie opatrení.

Ministri sa preto vyzývajú, aby zhodnotili pokrok dosiahnutý počas prvej polovice obdobia (2021 – 2025) vykonávania Stratégie v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030, identifikovali pokrok a zostávajúce prekážky a rokovali o možných opatreniach na presadzovanie práv osôb so zdravotným postihnutím. Tieto poznatky by mali slúžiť ako podklad pre druhú polovicu vykonávania stratégie a malo by sa o ne opierať pokračujúce úsilie o dosiahnutie pokroku v práci v tejto dôležitej oblasti politiky na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni.

Ministri sa vzhľadom na tento kontext vyzývajú, aby odpovedali na tieto otázky:

- 1. Aké sú podľa Vášho názoru najdôležitejšie opatrenia a politické nástroje na ďalšiu podporu práv osôb so zdravotným postihnutím? V ktorých oblastiach zostávajú najnaliehavejšie výzvy?*
- 2. Aké by mali byť kľúčové priority pre druhú polovicu (2025 – 2030) Stratégie v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím? Ako sa môžu touto stratégiou účinnejšie podporovať vnútroštátne reformy a vykonávanie právnych predpisov a politik súvisiacich so zdravotným postihnutím?*